

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ ON LINE

ETHNOLOGHIA ON LINE

ΤΟΜΟΣ12 -VOLUME 12

2022



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ

GREEK SOCIETY FOR ETHNOLOGY

2023

ETHNOLOGHIA ON LINE

ACADEMIC E-JOURNAL PUBLISHED BY THE GREEK SOCIETY FOR ETHNOLOGY

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ ΟΝ ΛΙΝΕ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ

EDITORIAL SCIENTIFIC BOARD

Eleftherios Alexakis
Maria Koumariadou
Vassiliki Chryssanthopoulou
Maria G. Kokolaki
Maria Vrahionidou
Maria Androulaki

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Ελευθέριος Αλεξάκης
Μαρία Κουμαριανού
Βασιλική Χρυσανθοπούλου
Μαρία Γ. Κοκολάκη
Μαρία Βραχιονίδου
Μαρία Ανδρουλάκη

EDITOR

Maria G. Kokolaki

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Κοκολάκη

Enquiries/Πληροφορίες: alexethn@otenet.gr & societyforethnology@yahoo.com

Copyright © ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ (GREEK SOCIETY FOR ETHNOLOGY)

Greek Society for Ethnology offers free access to the journal's content for scientific, educational and non-commercial purposes. All articles and authored contributions submitted to the journal are protected by copyright and are intellectual property of their authors. Users may access the full text of an article/contribution provided that authors' rights are properly acknowledged and not compromised. If content/part of the content of an article/contribution is copied, downloaded or otherwise re-used or re-produced, an appropriate bibliographic citation should be provided. Articles of Ethnologia on line that are translated or reprinted elsewhere must have the reference to the original publication.

Η Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας προσφέρει ελεύθερη πρόσβαση στο περιεχόμενο του περιοδικού, για επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς. Όλα τα άρθρα και οι λοιπές επιστημονικές εργασίες που υποβάλλονται στο περιοδικό προστατεύονται από τους κανόνες copyright και είναι πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων τους. Οι χρήστες δύνανται να έχουν πρόσβαση στο πλήρες κείμενο ενός άρθρου/μιας δημοσιευμένης εργασίας, υπό τον όρο ότι τα συγγραφικά δικαιώματα γίνονται σεβαστά και τηρούνται. Εφόσον το περιεχόμενο/μέρος του περιεχομένου ενός άρθρου/μιας δημοσιευμένης εργασίας αντιγράφεται, μεταφορτώνεται ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο επαναχρησιμοποιείται ή αναπαράγεται, πρέπει να συνοδεύεται από μια ορθή βιβλιογραφική αναφορά. Άρθρα του Ethnologia on line που μεταφράζονται ή αναδημοσιεύονται αλλού οφείλουν να παραπέμπουν στην πρωτότυπη δημοσίευση.

Disclaimer: The Publisher and the Editorial Scientific Board cannot be held responsible for errors or omissions that may be made by authors in this publication or for further use of information published here. Published contributions are signed by their authors, who also have full responsibility for their content. Any views and opinions expressed in the journal are those of the authors and they do not necessarily reflect the views of the Publisher or the journal's Editorial Scientific Board.

Δήλωση αποποίησης ευθύνης: Η Επιστημονική Επιτροπή Έκδοσης και ο Εκδότης δεν ευθύνονται για λάθη ή παραλείψεις που ενδεχομένως γίνουν από τους συγγραφείς στο περιοδικό ή για την περαιτέρω χρήση των εδώ δημοσιευόμενων πληροφοριών. Οι δημοσιευμένες εργασίες υπογράφονται από τους συγγραφείς τους, οι οποίοι έχουν και την ευθύνη για το περιεχόμενό τους. Οποιοσδήποτε απόψεις και θέσεις εκφράζονται στο περιοδικό είναι των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν τις θέσεις της Επιστημονικής Επιτροπής Έκδοσης και του Εκδότη.

Front Cover Copyright ©

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ (GREEK SOCIETY FOR ETHNOLOGY)

ISSN: 1792-9628

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ ON LINE – ETHNOLOGHIA ON LINE

ΤΟΜΟΣ12 -VOLUME 12 (2022)



ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

TABLE OF CONTENTS

SPACE AS AN ARK AND GHETTO OR AS A FIELD OF ACTION AND SOCIAL CHANGE? ΥΙΟΤΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙ & ΦΟΤΕΙΝΗ ΚΟΥΓΓΙΟΥΜΟΥΤΖΑΚΙ Ο ΧΩΡΟΣ ΩΣ ΚΙΒΩΤΟΣ ΚΑΙ ΓΚΕΤΟ Ή ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ; ΓΙΩΤΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ & ΦΩΤΕΙΝΗ ΚΟΥΓΓΙΟΥΜΟΥΤΖΑΚΗ	1
SCHOOLS AS THRESHOLDS WITHIN PRISON HETEROTOPIAS: PERSPECTIVES ON A "POETICS" OF PRISON EDUCATION MARIA G. KOKOLAKI, GEORGIA PARASTAVRINIDOU, ATHENA-ANNA CHRISTOPOULOU ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΩΣ ΚΑΤΩΦΛΙΑ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΤΟΠΙΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ "ΠΟΙΗΤΙΚΗ" ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ. ΜΑΡΙΑ Γ. ΚΟΚΟΛΑΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΙΝΙΔΟΥ, ΑΘΗΝΑ-ANNA ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	15
"MEDIEVAL TRADITIONS RECONQUERED AND RECLAIMED": FOLKLORE AND FOLKSONG AS IDEOLOGICAL TOOLS AGAINST ETHNOCENTRISM AND ALT-RIGHT IDEOLOGIES IN BLACK METAL. ATHANASIOS BARMPALEXIS "ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΚΥΡΙΕΥΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΩΝΤΑΙ": Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΩΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟ BLACK METAL. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΡΜΠΑΛΕΞΗΣ	37
BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ / BOOK REVIEWS-PRESENTATIONS:	62
Ε.Π. ΑΛΕΞΑΚΗΣ. ΤΟ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ: ΚΥΘΗΡΑ-ΚΡΗΤΗ (2000-2006). ΑΘΗΝΑ. 2019. ΣΕΛ. 288 ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ	63
ΒΙΓΚΛΑΣ ΚΑΤΕΛΗΣ, Ο ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ ΤΗΣ ΔΡΑΚΟΝΤΟΚΤΟΝΙΑΣ. ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ. ΑΝΩ ΤΕΛΕΙΑ, ΑΘΗΝΑ 2021, ΣΕΛ. 158, ΧΩΡΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. ISBN 978-618-85435-6-0. ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ	65
ΚΑΤΣΕΛΛΗ ΡΗΝΑ, ΠΕΛΑΠΑΪΣ. ΠΡΩΤΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ 1974-75. ΜΕΛΕΤΗ. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΌΜΙΛΟΣ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ 2020, ΣΕΛ. 80, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ. ISBN 978-9963-2450-2-4. ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ	69
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ - NOTES TO CONTRIBUTORS ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ - GREEK SOCIETY FOR ETHNOLOGY	73

Ε.Π. Αλεξάκης. Το εθνογραφικό Ημερολόγιο των Νησιών: Κύθηρα-Κρήτη (2000-2006). Αθήνα. 2019. σελ. 288.

Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης

Αξιολογώτατα στοιχεία εξειδικευμένης έρευνας με επιτόπιες μεταβάσεις στην Κρήτη το 2003 και το 2006 προσφέρει στην επιστήμη με «**Το εθνογραφικό Ημερολόγιο των νησιών: Κύθηρα και Κρήτη**» ο δρ Ελευθέριος Π. Αλεξάκης, δυναμικό επιστημονικό στέλεχος του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (νυν τ. Δ/ντής Ερευνών), ιδρυτικό μέλος και επί σειράν ετών πρόεδρος της “Ελληνικής Εταιρίας Εθνολογίας” (περιοδικό της: “Εθνολογία”), με πλουσιότατο πολυσχιδές στυγγραφικό έργο σε Πρακτικά Συνεδρίων και Ημερίδων, επιστημονικά περιοδικά κ.α., καθώς και με αυτοτελείς εκδόσεις (10+4 άλλα “Ημερολόγια”).

Οι έρευνές του, ιδίως εξόδοις, στην Κρήτη έγιναν με έναυσμα δύο Συνέδρια στα Χανιά, τοπικό το 2003 και διεθνές (Κρητολογικό) το 2006 με θέματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τον Αλεξάκη, κυρίως όσον αφορά την οργάνωση του χώρου και μάλιστα του κτηνοτροφικού, με τη συναφή οικονομία, παράλληλα με τη δομή και οργάνωση της οικογένειας, τον οικιστικό ιστό, το λαϊκό δίκαιο, καθώς και ετυμολογικές αναζητήσεις επωνύμων και τοπωνυμίων και ό, τι άλλο στοιχείο χρήσιμο για λαογραφική ή εθνολογική μελέτη, με αξιοποίηση πρωτογενούς αυθεντικού υλικού.

Το “**Ημερολόγιο**” (αυτοέκδοση, Αθήνα 2019, σελ. 288), με μορφή οδοιπορικού, χαρακτηρίζεται από τυπικές και λεπτομερείς καταγραφές με την καθημερινή δραστηριότητα του Αλεξάκη, τα δρομολόγια σε χωριά και οικισμούς, τις συνεντεύξεις του με ανάλογη συμμετοχική παρατήρηση, ένα “Ημερολόγιο”, γενικότερα, καταγραμμένο στον παρόντα χρόνο με εντυπωσιακό προγραμματισμό: *«Το μεσημέρι κατέγραφα τα συμβάντα και έκανα ανασκόπηση των πληροφοριών που συγκέντρωνα το πρωί. Το ίδιο γινόταν και το βράδυ. Έτσι υπάρχει μια αμεσότητα, που δείχνει και την ψυχολογική κατάσταση για την πρόοδο της έρευνας που φαίνεται σε ορισμένες περιπτώσεις στη μορφή του γραπτού».*

Ιδιαίτερη θέση στις συνεντεύξεις του έχουν τα σόια (σόγια), η γενιά, ενός ατόμου με κάποια ειδοποιό, όπως φαίνεται, διάκριση των όρων, εννοώντας με το σόι τους πατρόθεν προγόνους και με τη γενιά τους εκ μητρός (“είσαι απο ψηλή γενιά και από μεγάλο σόι”, λέγει μια μαντινάδα κάνοντας σαφή τη διάκριση): *«Πήρα και το γενεαλογικό δέντρο του, το οποίο είχε μεγάλο βάθος, μέχρι τον προπάππου, αλλά και έκταση. Ήξερε και θυμόταν και τους απογόνους εκ θηλυγονίας, με ισχυρή μνήμη, εμφανώς αμφιπλευρική... Έχουμε χρήση ονομάτων από τη μητέρα που δίνουν μια περισσότερο αμφιπλευρική-αμφιγραμμική τάση στην καταγωγή και στη συγγένεια. Βέβαια, όταν αυτό συνδέεται με γυναίκες που έχουν*

αδελφούς, έχει ιδιαίτερο βάρος...». Στο πλαίσιο των ενδιαφερόντων του εντάσσονται και κάποιες αξιοπρόσεχτες ανθρωπολογικές παρατηρήσεις: «Είχε στο πρόσωπό του πολλά αρχαϊκά στοιχεία, π.χ. Μάτια βαθιά στις κόγχες και οσφρυακά τόξα προέχοντα...».

Αυτή εδώ η δημοσιογραφική παρουσίαση του “Ημερολογίου” λιτή και σύντομη, πιστεύω ότι προβάλλει τη διαχρονική αξία του αποθησαυρισμένου σ' αυτό υλικού, αποτελώντας βιβλιογραφική πηγή για πλειάδα περί Κρήτης μελετών, και μάλιστα μελλοντικά, λειτουργώντας, τρόπον τινά, όπως τα παλαιά οδοιπορικά κείμενα με τις πολύτιμες σήμερα πληροφορίες τους, έστω και αν αυτές δεν έχουν την εγκυρότητα της γραφής Αλεξάκη, στον οποίο -εκλεκτό συνάδελφο και εγκάρδιο φίλο- ευχόμαστε εναργέστατη πάντοτε επιστημονική δραστηριότητα.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Ο **Γιώργος Αικατερινίδης** γεννήθηκε στο Ηράκλειο το 1936. Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Πραγματοποίησε πληθώρα επιτόπιων ερευνών και αποθησαύρισε πλούσιο λαογραφικό υλικό, ιδιαίτερα στη Θράκη, τη Μακεδονία και την Κρήτη. Κατέλαβε τη θέση του Διευθυντή Ερευνών του Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών. Αναγορεύθηκε Επίτιμος Διδάκτωρ Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης.



Short CV

George Ekaterinidis was born in Heraklion in 1936. He is a graduate of the Faculty of Philosophy of the University of Athens and a Doctor of Philosophy of the University of Ioannina. He carried out numerous field investigations and stored rich folklore material, especially in Thrace, Macedonia and Crete. He held the position of Research Director of the Research Center of Greek Folklore of the Academy of Athens. He was awarded an Honorary Doctorate in Philosophy and Social Studies from the University of Crete.

